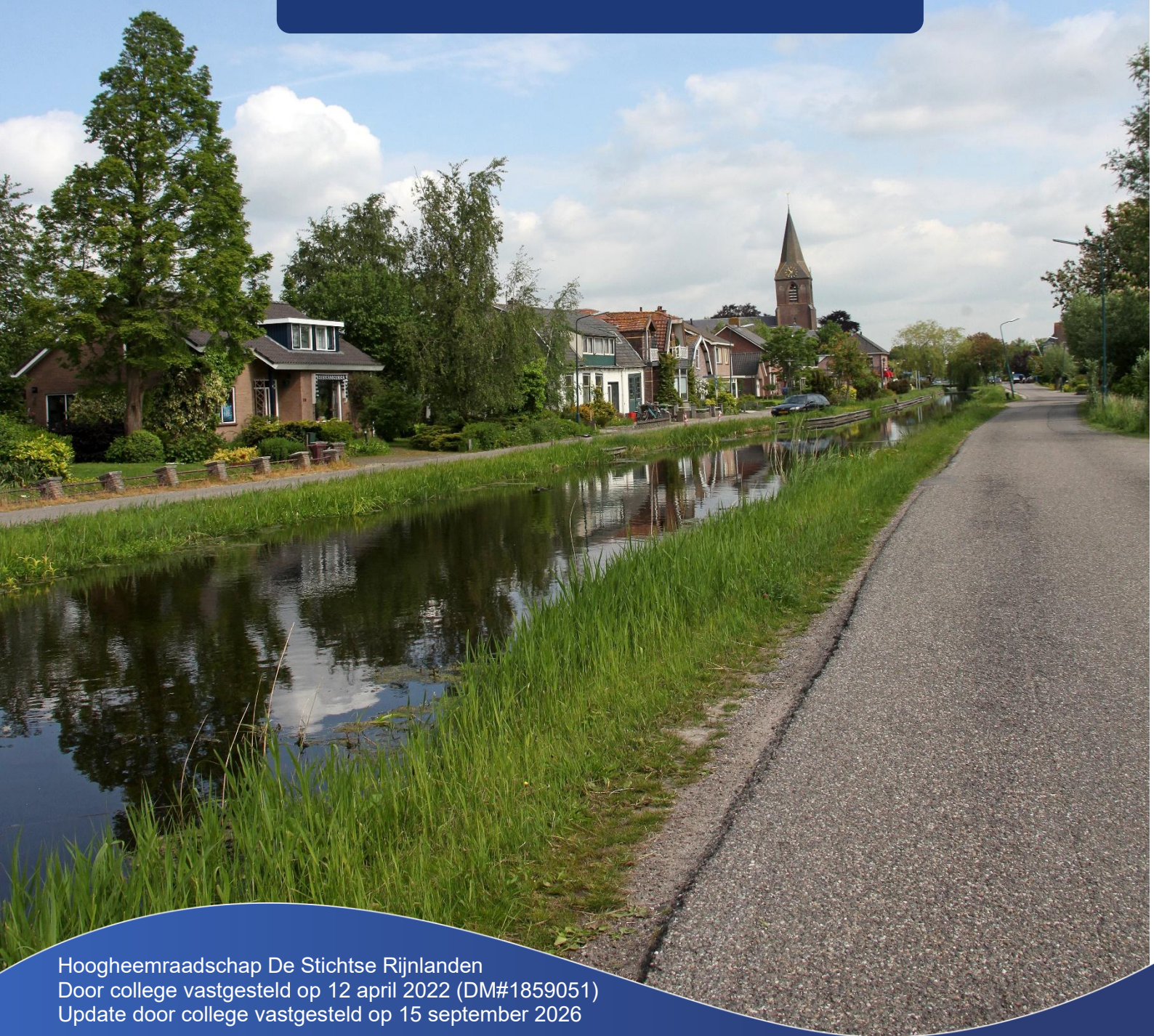

Impulsregeling Water in de Leefomgeving

Uitvoeringsrichtlijnen

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Door college vastgesteld op 12 april 2022 (DM#1859051)
Update door college vastgesteld op 15 september 2026

Auteurs:
Goos Boelhouwer
Michael de Burger

Aanleiding

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden werkt in haar beheergebied aan een toekomstig waterbeheer. Dat kan en doet het waterschap niet alleen. Ook gemeenten werken aan water met name in stedelijk gebied. Doordat het klimaat verandert moeten we samen onze leefomgeving aanpassen, zodat onze bewoners (ingelanden) in de toekomst nog goed kunnen wonen, werken en recreëren. Het is onze watertaak en publieke opgave om de waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit te verbeteren, en samen een klimaatbestendige omgeving te realiseren. We hebben daar vooral onze gemeentelijke partners nodig, omdat zij het meest actief zijn in stedelijk gebied en de openbare ruimte beheren.

Het waterschap wil gemeenten stimuleren om samen te werken aan de verbetering van de leefomgeving in stedelijk gebied. Het bestuur heeft hier een Impulsregeling Water in de Leefomgeving voor ingesteld, naast andere vormen van (meerjarige) samenwerkingen, convenanten, plannen en projecten.

Met de impulsregeling wil het waterschap gemeenten stimuleren om projecten uit te voeren die bijdragen aan onze waterdoelen op het vlak van waterkwaliteit, klimaatadaptatie en waterketen. Deze ambitie is opgenomen in het Waterbeheerprogramma en het algemeen bestuur van het waterschap heeft deze regeling vastgesteld met de officiële titel 'Impulsregeling Klimaatadaptatie in de Stad'.

Update uitvoeringsrichtlijnen

In 2022 zijn de uitvoeringsrichtlijnen voor de Impulsregeling vastgesteld voor de periode tot en met 2027. Het college heeft op 15 september 2026 besloten om de regeling te continueren de komende jaren. De eerder vastgestelde uitvoeringsrichtlijnen blijven van kracht en veranderen niet. In dit document zijn de richtlijnen tekstueel geactualiseerd en is de layout aangepast (conform huisstijl HDSR).

Toelichting en doel Impulsregeling

Het instrument “Impulsregeling Water in de Leefomgeving” is voor het waterschap een belangrijk middel om de waterdoelen in het stedelijk gebied te realiseren, samen met partners. Het waterschap kiest namelijk al jaren voor een actieve rol in de maatschappelijke opgaven. We zetten in op een actieve samenwerking met gemeenten om de doelen voor van het waterschap voor de thema's Gezond Water, Klimaatadaptatie en Waterketen samen vorm te geven. Daarbij willen we gemeenten ondersteunen om ook maatregelen uit te voeren in stedelijk gebied.

Het gaat om de volgende doelen:

Bijdrage aan verbeteren waterkwaliteit, ecologie en biodiversiteit in en dichtbij overige wateren in stedelijk gebied.	Doel Gezond Water
Bijdrage aan de realisatie van een toekomstig goed functionerend grond- en oppervlaktewatersysteem: Verminderen negatieve gevolgen door hevige regenbuien en watertekort in stedelijk gebied, en optimalisatie van de waterketen.	Doel Klimaatadaptatie
	Doel Circulaire Waterketen
Voorkomen droogteproblemen in stedelijk gebied en vergroten waterbeschikbaarheid.	Doel Klimaatadaptatie
Vergroten van beleving en bewustwording van water.	Doel Waterbewustzijn

Doelgroep

De regeling is bedoeld voor gemeentelijke projecten in stedelijk gebied gelegen in ons beheergebied. Andere stakeholders in stedelijk gebied, zoals NGO's, kunnen in goed overleg een aanvraag indienen. Private partijen (bewoners) kunnen gebruik maken van de subsidieregeling Blauwe Bewonersinitiatieven en agrariërs kunnen een beroep doen op de subsidieregeling Regionaal Partnerschap Water en Bodem.

Voor gemeenten die meer moeite hebben met planvoorbereiding en daarna realisatie van projecten, is het mogelijk om ook een bijdrage te krijgen voor voorbereidingskosten van uitvoeringsprojecten.

We willen ambitieuze gemeenten meer zekerheid geven door een vast budget af te spreken, al dan niet over meerdere jaren en daar afspraken over te maken. De afgelopen jaren hebben we met drie gemeenten een pilot gestart. De conclusie is dat we meerjarenprogramma's ook met andere gemeenten willen organiseren, met aparte afspraken en een financieringsbudget los van de Impulsregeling.

Jaarlijkse budget

Het budget verschilt elk jaar. Jaarlijks kunnen gemeenten uitvoeringsprojecten indienen die bijdragen aan de waterdoelen, waarbij klimaatadaptatie het overkoepelende thema is.

Impulsregeling is geen subsidie en bevat geen monitoring

Het algemeen bestuur heeft bij het vaststellen van de Impulsregeling bewust geen subsidieregeling vastgesteld. De impulsregeling is bedoeld om een financiële bijdrage aan een medeoverheid te geven om uitvoeringsprojecten te versnellen en bevorderen. Met als neven doel om ook de relatie met gemeenten te verbeteren en de ambitie van gemeenten op het vlak van water en klimaat te vergroten.

Bij het vaststellen van de regeling is opgenomen dat er geen monitoring wordt uitgevoerd om de toestand van voor en na de uitvoering te meten, tenzij de gemeente dat zelf doet.

Meer informatie

Op de website www.hdsr.nl/impuls staat een uitleg over de regeling. Daar staan ook de jaarrapportages (beeldverslagen), waarin de uitgevoerde projecten zijn beschreven. Dit geeft een goed beeld van hoeveel en welke soort projecten zijn uitgevoerd door de gemeenten.

Ontwikkeling van de regeling

De Impulsregeling is vanaf 2014 ontstaan en flink doorontwikkeld. Vanaf het begin was het algemeen doel: Het waterschap wil gemeenten stimuleren om te werken aan verbeteren waterkwaliteit in de stad, bovenop de wettelijk verplichte taken. De ontwikkeling over de jaren heen in het kort:

- 2012: Vaststelling Visie Kwaliteitswater in de Stad.
- 2014-2016: De eerste edities van de regeling met een jaarlijks budget van €300.000 om bij te dragen aan gemeentelijke uitvoeringsprojecten om de waterkwaliteit in stedelijk gebied te verbeteren.
- Vanaf 2017 is de impulsregeling verbreed met het thema Klimaatadaptatie en kreeg het de titel "Impulsregeling Klimaatadaptatie in de Stad". De budgetten uit de programma's Klimaatadaptatie en Gezond Water zijn samengevoegd. Het algemeen bestuur heeft in 2017 met een motie het jaarlijks budget vergroot tot € 650.000.
- In 2020 heeft de regeling de huidige naam Impulsregeling Water in de Leefomgeving gekregen, zodat meerdere waterdoelen, waaronder waterketen, biodiversiteit en waterbewustzijn een thema zijn.
- 2021: In de strategische conferenties is afgesproken om de Impulsregeling door te zetten en de komende jaren de systematiek van de Impulsregeling te verbreden. Dit is opgenomen in het Waterbeheerprogramma 2022-2027.
- 2022-2027 via de Voorjaarsnota is voor de komende jaren budget beschikbaar vanuit de programma's Klimaatadaptatie, Gezond Water.
- Vanaf 2022 is er ook budget beschikbaar vanuit het programma Circulaire Waterketen (Zuiver), waardoor de regeling alle wateropgaven in stedelijk gebied dekt, volledig integraal is met een totaal budget van € 1,8M
- 2025-2027: start van pilots meerjarenplannen met gemeenten Nieuwegein, Woerden en Utrechtse Heuvelrug en een apart Uitvoeringsprogramma Gezond Water Utrecht, nog gefinancierd vanuit de impulsregeling.
- Vanaf 2027: continueren Impulsregeling onder het nieuwe Waterbeheerprogramma en opzetten meerjarenplannen vanuit Strategische Samenwerkingsagenda's.

Processtappen en planning

De Impulsregeling kent de volgende stappen en planning:

- 1) Vooroverleg met gemeenten en indienen van projecten, afspraken maken over beheer en onderhoud na uitvoering.
- 2) Beoordeling van de aanvragen en toekennen budgetten door het college.
- 3) Uitvoering van het project door de gemeente.
- 4) Oplevering door de gemeente met bewijsvoering en controle door het waterschap
- 5) Bij akkoord betaalt het waterschap de toegezegde bijdrage.

Hieronder volgt de globale planning van een “Impuls-cyclus”. Indien nodig kan hiervan worden afgeweken.

continue	Overleg waterschap en gemeente ter voorbereiding van aanvragen projecten
31 mei	Deadline indienen aanvragen projecten.
juni/juli	Het waterschap beoordeelt de ingediende projecten en selecteert op ambtelijk niveau de maatregelen waar het aan zal bijdragen en voor welk bedrag.
september	Collegebesluit. Dit wordt ambtelijk teruggekoppeld aan de gemeenten
najaar	Tekenen van een samenwerkingsovereenkomst per gemeente.
Volgend kalenderjaar	De gemeenten voeren maatregel(en) uit, houden het waterschap op de hoogte en bespreken eventuele afwijkingen. Na afronding levert de gemeente een rapportage aan. Het waterschap controleert de uitvoering in het veld. Bij akkoord van het waterschap betaalt het waterschap de bijdrage.

Stap 1. Vooroverleg en indienen

- Het proces start met overleg tussen waterschap en gemeenten. Elk jaar voeren in ieder geval de accounthouders, eventueel samen met de gebiedsmanagers waterbeheer overleg met gemeenten om ambities en mogelijkheden te inventariseren.
- De uitvoeringskosten van maatregelen kunnen worden opgevoerd voor financiering. Uitgangspunt is dat dit in principe alle kosten zijn dat onder de aanneemsom wordt verstaan, exclusief BTW.
- De gemeenten dienen aanvragen in bij het waterschap met behulp van een format.
- Er wordt gebruik gemaakt van bestaande samenwerkingsverbanden en onderzoeken om te kijken wat nodig is en prioriteit krijgt. Denk hierbij aan de Klimateffectkaarten, risicodialogen, Ecoscans en stedelijke (wijk-)waterplannen, Omgevingsplannen Water.
- Het is niet de bedoeling om uitvoeringsmaatregelen in eenzelfde gebied op te splitsen en als afzonderlijke projecten op te voeren.

Planvormingskosten

- We maken het mogelijk om gemeenten die minder capaciteit en/of middelen hebben, te ondersteunen bij de planvorming van uitvoeringsprojecten.
- Daarvoor dragen we maximaal 50% van deze kosten bij, met een maximum van €20.000,-
- De gemeente blijft eigenaar van het proces en dus zelf verantwoordelijk voor het organiseren van de voorbereiding en uitvoering.
- Definitie onderzoeken: Het kan voorkomen dat een uitvoeringsproject veel meer onderzoek vergt dan alleen water gerelateerd. We financieren geen onderzoeken die niets met water te maken hebben, zoals verkeersonderzoek, archeologisch onderzoek. De bijdrage moet in verhouding staan en leiden tot goede uitvoeringsplannen.
- In goed overleg kunnen we afwijken van de maximale bijdrage, indien de kans op uitvoering vergroot wordt (denk aan haalbaarheidsonderzoeken).

Toewerken naar meerjarenplannen

- We geven meer zekerheid aan ambitieuze (grote) gemeenten door een vast budget af te spreken en daar afspraken over te maken voorafgaand aan de bestuurlijke toekenning. Hierbij geven we geen garantie, maar een indicatie en bespreken de verwachtingen.
- We willen gemeenten stimuleren om prioritaire en innovatieve projecten in te dienen, projecten die niet als 'standaard' worden gezien.

Stap 2 Beoordelen en vaststellen

- Een beoordelingsgroep van het waterschap beoordeelt en prioriteert de ingediende projecten op basis van criteria en prioriteit.
- We willen hier zo min mogelijk vaste richtlijnen voor maken. Vooral met de gedachte om in goed overleg de gemeente te helpen en ambitie te vergroten om uitvoeringsprojecten te versnellen.
- We maken bij de beoordeling geen onderscheid in sectorale of integrale maatregelen.
- De beoordelingsgroep is samengesteld uit medewerkers die kennis hebben van de relevante inhoudelijke thema's en het gebied.
- Na ambtelijke beoordeling binnen het waterschap, stelt het college van het waterschap uiteindelijk de toekenning van de financiële bijdrage aan de gekozen maatregelen vast.
- Het waterschap en gemeente ondertekenen hierna een overeenkomst.

Stap 3 Uitvoering

- De gemeente voert de maatregelen uit, zoals opgenomen is in de aanvraag en overeenkomst.
- Indien een maatregel vertraging oploopt en niet in het uitvoeringsjaar kan worden uitgevoerd, kan het waterschap een jaar uitstel verlenen in goed overleg.
- Indien een maatregel nog verder vertraging oploopt, komt in principe de bijdrage te vervallen. Indien er echter gegronde redenen zijn, bijvoorbeeld overmacht, en het voor beide partijen aannemelijk is dat de maatregel op afzienbare termijn alsnog conform de afspraak wordt uitgevoerd, kunnen (nieuwe) afspraken worden gemaakt.

- Indien een project niet volledig uitgevoerd kan worden moet dit overlegd worden met het waterschap. Dat kan aanleiding geven om de bijdrage in te trekken of omlaag bij te stellen.
- Over de communicatie door de partijen rondom de uitvoering van een maatregel, maken we in de overeenkomst afspraken. In ieder geval:
 - De gemeente verstuurt in overleg met het waterschap bij voorkeur een persbericht wanneer de overeenkomst is getekend.
 - De gemeente regelt een bestuurlijk (pers)moment bij start of oplevering van het project.
 - De gemeente communiceert tijdens uitvoering over de samenwerking met het waterschap, bijvoorbeeld door het bestuur te betrekken bij de start of oplevering, het plaatsen van een informatiebord of bouwboard of vermelding op de website.

Stap 4 Oplevering

- De oplevering gebeurt in overleg met het waterschap, veelal de gebiedsbeheerder of -manager. Dit gebeurt bij voorkeur in aanwezigheid van beide partijen.
- In de samenwerkingsovereenkomst is opgenomen dat na afronding een fotoverslag door de partij moet worden aangeleverd met daarin:
 - Hoe ziet de oorspronkelijke situatie eruit en wat waren de knelpunten?
 - Welke water-gerelateerde maatregelen zijn uitgevoerd en op welke manier?
 - Hoe ziet de nieuwe situatie eruit en is het knelpunt zichtbaar opgelost?
- Het doel van dit verslag is om te laten zien wat er gerealiseerd is. In bepaalde gevallen zal realisatie van een opgelost knelpunt niet direct tot zichtbare resultaten leiden. Het is niet de bedoeling om dan achteraf de financiële bijdrage dan niet te verlenen.
- Op basis van de oplevering en controle door het waterschap wordt de afgesproken financiële bijdrage betaald.
- Na afloop rapporteert het waterschap over de uitgevoerde maatregelen van alle gemeenten en wordt het bestuur van het waterschap geïnformeerd, ook via de bestuur rapportages.
- De toegekende maatregelen presenteren we op de webpagina www.hdsr.nl/impuls

Voor en na uitvoering

- Indien de maatregel een ander beheer en onderhoud vergt (zoals de aanleg van een natuurvriendelijke oever, afkoppelproject of regenwatervoorziening) dan moeten daar beheerafspraken over worden gemaakt. Dit proces staat los van de impulsregeling.
- Monitoren van het effect (na uitvoering enkele jaren) voert het waterschap niet uit binnen het kader van deze regeling. Uiteraard kan, maar dan buiten deze regeling om, het waterschap zelf of samen met de partij het effect monitoren.

Financiële richtlijnen

- Het budget is beschikbaar voor maatregelen van partijen in en rondom wateren en op gronden die gelegen zijn in het beheergebied van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden.
- Alleen de uitvoeringskosten van water-gerelateerde maatregelen kunnen worden opgevoerd voor een Impulsbijdrage. Uitgangspunt is dat de aanneemsom begroting leidend is, exclusief BTW.
- De partij mag een BTW in tekening brengen bovenop de toegezegde bijdrage.
- De impulsbijdrage is maximaal 50% van de water-gerelateerde kosten.
- Op basis van maatwerk kan het waterschap afwijken van deze verdeling door minder bij te dragen. Dit wordt dan in de betreffende samenwerkingsovereenkomst onderbouwd. Méér dan 50% bijdragen door het waterschap is niet aan de orde.
- Voor kosten voor het opstellen van projectplan, een meerjarenplan en/of planvormingsonderzoek (aan gemeenten met minder financiële middelen) dragen we maximaal 50% bij, met een maximum van € 20.000,-
- Toekenning van de financiële bijdragen gebeurt op basis van afspraken rondom oplevering. De initiatiefnemer meldt dat het een maatregel heeft uitgevoerd. Het waterschap controleert of de maatregel voldoet aan wat over de maatregel is afgesproken. Indien akkoord dient de initiatiefnemer een factuur in ter hoogte van de bijdrage van het waterschap, zonder BTW.
- Indien gedeeltelijk akkoord, zal het waterschap naar rato de bijdrage bijstellen en vragen om een factuur met het bijgestelde bedrag.
- De bijdrage van het waterschap is een vast bedrag en is een eenmalige bijdrage. Het waterschap draagt niet bij in de exploitatie van het project van de andere partij. Als een project alsnog duurder blijkt uit te vallen, is dit voor rekening van de gemeente. Als een project iets goedkoper uitvalt levert dit een voordeel op voor de gemeente. Als een project veel goedkoper uitvalt, gaan we in overleg met de gemeente en kan het waterschap de bijdrage verlagen of hier voor volgende edities van de impulsregeling lering uit trekken.
- Voor de uitvoering van meerjarenplannen maken we per gemeente afspraken, zoals totale kosten per jaar en inzet van gemeente en waterschap (begeleidingsuren)
- Indien een maatregel deels of zelfs niet wordt uitgevoerd, wordt minder budget uitgegeven dan is toegekend. Dit restbedrag wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

Communicatie

- We bespreken de impulsregeling in reguliere overleggen met gemeenten. Daarnaast communiceren we in het regionale samenwerking Netwerk Water en Klimaat en in de overleggen van waterbeheerders (gebiedsmanagers) met gemeenten en bestuurlijke overleggen (strategische samenwerkingsagenda's).
- Het waterschap maakt afspraken met gemeenten over communicatie van de uitvoeringsprojecten.
- We vragen de gemeente om de bijdrage van het waterschap kenbaar te maken en de start of afronding van een maatregel met een hoogheemraad uit te voeren.
- De toegekende maatregelen zal het waterschap publiceren op de webpagina www.hdsr.nl/impuls
- Op diezelfde website plaatst het waterschap beeldverslagen per impulsjaar waarbij delen van de gemeentelijke fotoverslagen overgenomen kunnen worden. Het beeldverslag geeft een overzicht en draagt bij aan de beeldvorming.

Beoordelingscriteria uitvoeringsprojecten

Hieronder staan criteria om de ingediende maatregelen te beoordelen.
De criteria zelf hebben geen "ranking" (prioriteit).

LET OP: dit is geen aanvraagformulier.

Beschrijving maatregel	Geef een korte omschrijving van de maatregel. Wat is de aanleiding? Kaarten bijvoegen bij aanvraag
Referenties	Besproken met wie bij waterschap? Is het knelpunt bekend of herkenbaar. Referenties
Financiering	Totale kosten van de maatregel. Onderverdeling in kostenposten.
Planning	Termijn en zekerheid van uitvoering. Risico's uitvoeringsplanning
Waterkwaliteit, ecologie, biodiversiteit	In hoeverre draagt de maatregel bij aan het verbeteren van: de ecologische waterkwaliteit; fysische-chemische waterkwaliteit; bijdrage aan biodiversiteit in en dichtbij het water; Omgaan met langdurige droogte en de gevolgen ecologie, waterkwaliteit Voorkomen problemen waterkwaliteit door riool overstorten, door langdurige droogte.
Klimaatadaptatie	Maatregelen die bijdragen aan het voorkomen van wateroverlast, droogte en hitte. In hoeverre draagt het bij aan het: Voorkomen van wateroverlast vanuit oppervlaktewater (inundatie) Omgaan met wateroverlast door piekbuien. Verbeteren grondwaterbalans, infiltratie regenwater in de bodem benutten.
Beleving van water	Is er aandacht voor de beleving van water(kwaliteit) en/of wateroverlast voor de bewoners.
Impact op beheer en onderhoud	Heeft de maatregel effect op vermindering van jaarlijkse kosten van beheer en onderhoud? Heeft de maatregel geen negatieve impact op het watersysteem.
Impact omgeving	Aantal mensen (woningen, woonwijken) die baat hebben Hoeveelheid oppervlaktewater dat baat heeft. Initiatief met bewoners of andere stakeholders
Mate van innovatie	Betreft het een innovatieve maatregel of is het een maatregel die bewezen is in de praktijk.
Foto verslag	Foto's van huidige situatie/knelpunt bijvoegen bij de aanvraag. Wanneer en op welke manier worden foto's van de uitvoering gemaakt. Wanneer en hoe worden foto's gemaakt van na de uitvoering.
Communicatie	Op welke wijze wordt gecommuniceerd. (Bouwboard, informatiebord, website, openingshandeling)